

Zaroke Min Diçe Dibistana Mader

Nêverok

Bi xer hatin li Dibistana Mader	04
Dibistana Mader wekî zeviya Caribandin u Hewistin	05
Hewistiya Zarokan	06
Behremendi	07
Plana Hevotin ji bo dibistana mader a awistîrya'ye jîr	08
Portfolyo li dibistana mader	09
Pêgeha Hevotîna Hes u tekîliya sosyal	11
Etîk, dîn u civat	13
Ziman u Ragîhandin	15
Tevger u Tnedustrî	17
Estetîk u Çekirin	19
Xweza u Teknîk	21
Personela Dibistana Mader	23
Raye Beledîye	24
Pirsên jib o Dibistana Mader	25
Lîteratur	26

Dê û Baven Hêja!

Çûyîna zarokeka dibistana mader ji bo malbatê wî tişte kî gellek mezin û bi xiroşe. Armanca wê şewîrdari dayîna agahîya ji bo de u baven ra li ser dibistana mader u ji bo amadêkirina we u zaroken we li ser gaven mezin li dibvistana mader pişt der kewe.

Baş xwûyakirina zaroken we u ji bo kar girtîna kerbend u Malbat ji bo me tişteki gellek mûhîme. U ji bo ewya li ser dilê me cîya xwe digire. çûyîna zarokan dibistana mader awistîryaye jîr ber nivra jo bo zaroken ji 2,5 mezin beleş u mezê kirina zarokan li nivra şûnda diwe ku pişt li malbata baş derkewe. Xebeta ka bi hevra nevbata dibistana mader u malbata gellek girînge. Dibistana mader diwe ku, alîkariya we u ji bo amadêkirîna jîyana zaroken weyi peşaroj piştgirtîya we derkewe.

Dibistana mader zaroken we ra cîya ka gellek baş ji bo hewîstîne çêdîkeye. Li zarokan gellek baş teyî mezekirin û hewc u qemasîya wan ten tevahîkirin u ew dikarin gellek tiştê nû bewisin u biceribin. Dibistana mader diwe ku piştgirtîya malbata derkewe, hûnera zaroken bîne meydana û li pişt derkewe. Ew diwe ku zaroka fêr ke ku ew bikarin reya xwe bi serî xwe çekin. Zarok diwe ku jeza xwe bîrnekin u bele li alîye din ew diwe ku bikarin tiştê nû ra mereq bimînin.

Li giredanîya nivîsa xwe dixwezim ji bo we û zaroken we serkeftin u li dibistana mader ji zaroken we dema ka baş bibîjim.

DR. ERWIN PRÖLL

Serokwezîra Awistîrya ye Jîr

Dê û Baven Hêja!

Dibistana mader ji bo zaroken we ciyake hevotina gellek girînga. Zarok li wê cihê ten gihandin u li xwedî le derdikewe. Personala dibistana mader, ji bo zaroken we ew çî dikarîn, weye dikin. Ji bo salen pêşi ew gellek xezkirin û peljenî ji bo zaroken wedimînin.

Awistîrya'ye jîr bi dibistana mader beleş ji bo zaroken we baş ten mezekirin û baş ten fêr kirin xebata ka giring çêdike. Ku wana bi alîkariya gellek tişt tîne meydane; portfolyo, zimane îngilizi û zimane çekî, slovakî u macarî, pedagojiya nevbara kultura.

Li nevanda hemu xebata, pêşkatina zaroken we heye. Ku ewya bi pedagojiya ke rengîn, cerîbandin û hevditîna pêgaha sosyal û hesî piştgirtîya ka herî mezin digirin. Hûn dev u baven zarokan dikarin bê wê şewîdarî "Dibistana Mader û Portfolya min" zaroken xwe li dema dibistana mader quwat bidin, hûnere û xebetkarîya zaroken xwe taqîp kin û wana ji bo pêşwa çûyîna hûnera wan piştli wan derkewîn.

Ew şewîrdar dive ku ji bo agahî bide û gellek derfet li dibistana mader bimîne.

Ji bo we ez dixwezim ku hemu mîrovan berpirsyarî ku bi xebata xwe alîkarî û pêwendî gellek ser zaroken dadistin spaskim. Ji bo zaroken we, dema ka dibistana mader ku pir bi şans u nezor dixwezim.

Mag. Barbara Schwarz
Encema Parlamentoya Eyalet

Bi xwer Hatin li Dibistana Mader

“Li her destpêkirin efsûnderek rutîneye...” (hermann Hesse)

Destpêkirîna dibistana mader destpêkirîna dilima ka jiyana nûye. Ew jîyana nû bi ceribandina û bîranîna hatî giredayîn û ji bo zaroken we derîya goza hewîstîni u rengini vedike. Derbas buyîna ji mal, dinyaye dibistana mader ji bo zaroken we performansa hewîstîni û aheng derê meydana dixê. Zaroke we hewcîya zemane ji bo xwe hûya tiştên nû û cîyên ecnebî bike. Ku ew ji hûyakirîne rojeva nû li dibistana mader ji hewcîya zamaneye. Zaroken we xwe ji miroven nasdari û girîng durdixen û zaroken û mezinen nû nasdikin u piştî we tekîlîya nû çedikin. Zaroken we der u dora xwe ecnebî qeşw dikê û her rojek hin li ser nînge xwe dadistê. Ji bo we ewya ji bo jiyana zaroken we gava ka gellek mûhîma.

Ji bo gave pêşî û hevdiîtîniya der û dora demjmêra tevhevî (Schnupperstunden) gellek girîngin. Hûn dikarîni ji bo demjmêra li dibistana mader bipîrisin. Piştî we hûn dikarin bi zaroken xwe ra ceribandina roja pêşî bibînin û dibistana mader hîn baş nasbikin.

Hewcîya zaroken we li rojan hûbuyîniê gellek cûdana. Her zarok dema hêbuyîniê ka xwe heye. Bi pedagoga dibistana mader rewşa hûbuyîni û hilgirtin bipeywinin ku, ma bawerîya zaroken we li dibistana mader were û hûn bizianin ku zaroken we li dibistana mader xwe baş dihesiyan.

Dibistana Mader wekî Cîya Cerîbandin û Hewîstîn

Dibistana Mader xaniya hevotina ji bo zaroken ji 2,5 û 6 salîye. Ewya ji bo we piştgirtiyaka bo mezînkirina û peresendîya zaroken weye.

Ji bo me tiştêki herî girîng, ku zarok li gora huner û behremendîya xwe werin piştgirtin. Li alîye dîn, ku zarok li gora hewîstina xwe piştgirtî bigirin jî gellek mûhîme.

Bingeha ji bo piştgirtîya pedagojik û çawkirîna zaroken plana hevotina bo dibistana mader li awistirya'ye jîr'e. Ku ew ji bê forma ka listîkî te çekirin. Der û doraka pedagojîka rengin dayîn û pêşniyarîya hevotin li pêgeha hêsî û sosyala tekîlî, etik û cîvatî, ziman û regihandin, tevger u tendustrî, estetîk û çekirin, xweza û teknîk dive ku ji bo hemu zarokan hevotîna ka baş peyda bike. Bi materyala listîka u hevotîn û hêşyarkirîna rengin zarok ten handêrî kirin, ku ma ew li meseleyan gellek cûda pependî bin û tiştî nû meraq bikin.

Karî me ewe ku, em zaroka li aktivite wana pişt derkewin. Wekî em pişt derkewin, ew dikarin be serî xwe tiştî nû fêr bikin û biceribinin. Wekî ew dikarin li serî xwe tiştêki çekin, ew piştî we ji bo xwe fêz digirin. Ê ew fêzkirin ji bo tiştên nû zaroken handêrî dike ku, em gellek tiştê din meraq bikin û bi we meraq tiştên nû bewîsin.

Bi listîkwana tev û hev zarok li hewîstîn û handêrî ten piştgirtin. Bal, konsentrasyon, tekîlîya sosyal, gotinen pependî xwe û rêzdarî ji bo zaroken din li xebata hevotina dibistana mader mijarê gellek mezinin. Ewya gellek girîngin ku li navenda cîya xwe digiren. Hewcîya û behremendîya zarokan ji bo me meselyen li navenda xebata meyî pedagojîke. Hêz û gavê peresendîya zaroken we bi xebate pedagojîka sistemetik û bi portfolyo baş te xwey kirin kû hûn bi xwe dikarin peresendîya zaroken xwe her dem çawkin.

Ji tev û hevbûna zaroken ji kulturen din dive ku cîvatîyek multikulturel were baş femkirin û naskirina zimane din ji bo zarokan bibe mûmkin. Tiştêki ji bo me herî girîng ewe ku, zarok xwe li dibistana mader gellek baş hesîya bikin û ji bo ew hûnerî û behremendîya xwe binen ber çawa cîyê ku optîmal ji bo wana were çekirin.

Zarok Çawa Diwîsin

“ Hûnerê herî mezîn ewe ku, hemû tiştên ku zarok bewîsin bi listîk û binin meydana ”. (John Locke)

Pêvajoya hewîstîn bingeha hevotin tine meydane: Bi mereq, coşa cerb û li ser xwe dastin, li hewîstîna qeşv kirin, hwîtîna li ser model û hewîstîna li ser listîk zarok her dem tiştên nû fêr dikin û ceribandinen li ser xwe û li ser dor û derî xwe dikin. Ku ewja ji bo peresendîya wana gellek girînge. Hemu wa pêvajo zaroke dikê rêya ka, ku ew peresendîya sûfatê dinyaye xwe û pêşva çûyîna behremendîya xwe baş binîn ber çawa.

Fokusa hevotina zaroken bi çûk cîya xwe li ser peresendîya jêhatîniya dibîneye. Pêvajoya hewîstîna zaoken bi çûk cîha ka gellek mezîn digirîye. Û li we pêvajo listk forma ka hewîstîniya herî girînge.

Bingehe ka ji bo pêvajoya hevotina li reda ji tekîlîyaka emîn û bawerî bi miroven mezînen raye. Ew tekîli mercea ka ku ji bo ku zarok ji tiştên nû ra vekîrî bin û li xwe hemberê dinyayê vekîrî û bihest bin

- **Hewîstîn pêvajoyak aktiva.** Ku ma nêveroka nû baş werin hewîstîn û qeyd kirin, dive ku zarok wana bi nasdara girede.
- **Hewîstîn hewcîya tevabuyîna hûndira.** Tiştên werîn hewîstîn dive ku xwe ji bo zarokan eleqedar biben.
- **Hewîstîn hewcîya Bal'a.** Em çikes xwe tîr bi mesele eleqedar dikin, wekes ji em baldar dibin û nêverok ji baştir ten qeyd kirin.
- **Hewîstîn hewcîya Motivasyona.** Em tişteki baş dewîsin, weki alîya xwe nû rastî mezîn be.

Hûner

Peresendîya hûnera me bingeha ka ji hemu çareserkirina erkîna meyî li jîyana ye.

Ji hûnerî gellek zanînê ku li hev hatîn gredayî te femkirin. Ku merî dikara we giredayî usa li rîze ke; zanîn, jîrekî, jêhatî û strateji. Her mirov ji bo motîvasyona hewîstîn hewcîya wana ya û dikare be we li rewşa nû û cûdayî xwe bimîne.

Zarok dikarîn hûnerî xwe li tekîlîya ka vegeerî bi der û dore xwe pêşva bibin. Ku wa hûnera di bin naven, **hûneriya serxwe**, **hûneriya sosyal** û **hûneriya tîşt** digen hevdî.

Ji **hûneriya serxwe** tiştên ku merî bi serî xwe dike te femkirin. Ku ew wana na; konseptên bi serxswe, li ser xwe dastayîn, inisyatîfê bi serî xwe û jêhatin, û berpirsyariya li ser xwe hanîn.

Maneya **hûneriya sosyal**, li ber xwe dayîna li pêgeha cîvatî û li pêgeha sosyale. Ê bingeha ji bo we; naskirîna cerbî û bibîna perçeyek cîvatîye. Li alî dîn li wê cîvatî berpirsyarî hanîne. Femkirina mîroven dîn ji bo hûneriya sosyale gellek girînge. Be hevra alîkari û be hevra gerîya çareserkirî ji parçeyên gellek girîngin. Rêzik naskirin û çawkirîn ji yek perçeyên hûneriya sosyale ne.

Maneya **Hûneriya tîşt**; li ber xwe dayîna li ser tiştên gellek cûdayî ye. Bingeha we, naskirin û karîna objeya û materyalen li der û dorin. Ê alî dîn şopê û hevedûdanî bi peyv û zîman naskirin ji bingeha hûneriya tîştin.

Ji **hûneriya metod û hewîstin** te femkirin ku, peresendîya xwezaniya pêvajoya hewîstîna xwe û stratejiya hewîstîna hewce.

Hûneriya meta te maneya ku, mîrov jêhatina û hûnerê, şîyana hewîstin û dereceyî peresendîya hûneriya xwe bizane û nas bike. Ê wekî hewce be, wana li gora rewşa cûdayî binîn meydanes. Wa zanîn û naskirîna li ser xwe dikarê be mirov ra alîkari be problema erkan çareser bike.

Plana Hevotîna ji bo Dibistana Mader'a Awistîrya ye Jîr

Plana Hevotîn

- Xebata ka gellek girîng ji bo şefafîya xebata hevotîn û pêvajoya hevotîn li dibistana mader
- Xebataka şarezarîyê ji bo xebata pedagojîka bi zaroken li dibistana mader tine meydane
- Ji bo pratik pêşnîyarîya pedagojîk û metodik di hûndirî xwe da digire
- Li nevbare dibistana mader û dibistan pire kî çedike

Hûn dikarin li pêlen jîr pêgehan hevotîne ku kijan li plana hevotîn cih digirin, pêşnîyarî, tasfîr û mînaka bibînin. Ku ewna li peresendîya zaroken we pişt derdikevîn û wana teşfîk dikin.

Pêgeha Hevotina

Hes û Tekîlîya Sosyal

Rûpel 11

Pêgeha Hevotina

Etîk, Dîn û Cîvatî

Rûpel 13

Pêgeha Hevotina

Ziman û Kominikasyon

Rûpel 15

Pêgeha Hevotina

Hereket û Tendustrî

Rûpel 17

Pêgeha Hevotina

Estetîk û Çekirin

Rûpel 19

Pêgeha Hevotina

Xweza û Teknîk

Rûpel 21

Portfolyo li Dibsistana Mader

“ Hûnerê herî mezîn ewe ku, hemû tiştên ku zarok bewîsin bi listîk û binin meydanê ”. (John Locke)

Mirov çi ji Portfolyo fem dike?

Portfolyo piştgirtîya zaroken we derdikewe ku ma ew gave peresendîye xwe bi serî xwe çekin. Hûnerî û jêhatîya zaroken we bi portfolyo hîn baş te ber çawa.

Portfolyo ji çî te hev?

Portfolyo ji sê tiştên çedibe; „**Portfolyo ya Peresendî**“, „**Portfolyo ya Derbasî**“ û „**Qûtîya Xezîne**“.

Portfolyo ya Peresendî

- Li wê portfolyo hûnerî, jêhatî û pêvajoya peresendîya zaroken we ten berhevkin
- Ji bo fikren nû pêvajoyên hewîstîna nû piştgirtî dide
- Rêya hewîstîna dide ber çawa
- portfolyo zaroken we bi pedagogen dibistana mader wa ji pêşî heta dawî tevî hev çedikin

Li dosya ye „**Portfolyo ya min Dibistana Mader**“ cîhen ji bo, xêz kirin, tasvîra bîranîna, ku kîjan ji bo wan girîngin. Ê alîye din, gotînen û ceribandînen zaroken we, ku kîjan wana qezenc kirîya. Zaroken we ji bo tiştên hewîstîna û tiştên ew dikarîna li xwe fêz bin.

Bi çawkirîna tev û hev hûn dikarîna bibînin ku, zaroken we ji çî bi şa dibin û ji bo wan çî girîngin. Hûn jî dikarin bi zaroken xwe ra tev û hev şa bibin, ku ewna çî dikarin û ji bo çî ew li ser xwe fêz dibin. Wekî hûn dixwezîna, hûn jî dikarin bi zaroken xwe ra li ser çekirine portfolyo alîkarî bin. Hûn dikarîna sîfate xwe malbat û aktîvîteye dinî hûn bi zaroken xwe ra tev û hev çedikin, binin ser wê portfolyo.

Li sala dibistana mader dawî, li ber dest bikirîna dibistan zarok “**Portfolyoya Dibistana Mader ji bo Dibistan**” digirin. Ê nave wê „**Portfolyoya Derbasî**“ ye. Portfolyoya Derbasî dive ku derbasîya ji dibistana mader û dibistan çawke û bi hevra amadeyî dibistan hêsan ke. Wa dosyaya dive ku ji bo axaftina bi mamosteyên peşaroj bibe piştgirtîya ka gellek hêja. Hûn dikarin wekî de û bavên zaroka bîryarî kin, ku informasyonan li ser peresendîya zaroken we ji bo dibistan vekirî, an ji ne vekirî be.

Portfolyo li Dibistana Mader

Çima portfolyo li Dibistana Mader?

Jib o Zaroken we

- Zaroken we li ser peresendîya xwe ten çawkirin û li pêgevan peresendîya cûda ten girtin, ku dere ew wê gave dastî.
- Zaroken we eleqe xwe û jêhatîya xwe dimîne
- Pêvajoya fikrî ten teşvîk kirin û îmkana peresendî ten vekirîn.
- Zaroken we ten teşvîk kirin, ku ma ew ceribandina xwe û fikre xwe binin ziman û li ser we bipeyîvin û wana li nevbare xwe par kin.

Ji bo we wekî Dê û Bav

- Hûn dikarin hin zîde tişt çaw kin ku, zaroken we li roja xwe dibistana mader çî dîkin û pêvajoya hewîstîna wan li çî rewşa ye.
- Hûn dikarin informasyonan li ser xebata hevotin hin zîde bigirin.
- Hûn dikarin li ser portfolyo zaroken xwe aktîf alî karî bidin û tev û hev tiştên çekin.
- Wekî hûn dixwezin li civîna peresendî portfolyo dikare ji bo axaftîne perçeyek gellek hêja.

Pêgeha Hevotina Hes û Tekîliya Sosyal

„Çi zaroka bihêz dike“

Li fîkra psîkolojîya peresendî zarokatîya zû dema ka gellek girînga. Ku li wê demî bingehe hûnera mirovatî ten çekirin. Dibistana mader îmkanaka girîng didê zaroka, ku ew dikarin ji malbata xwe cûda li cîvatîya ka mezîn bilîzin û xwe li der û dora bi zaroken dîn qeşv kin. Li lîstika û li rewşa rojê da zarok dikarin sînure xwe nasbikin û bizanin ku ew çi dikarin an ji çi nikarin. Ê zarok dikarin li wê pêvajoye hesî û sînure xwe bajon.

Zarok dipeyvînin, dikenin û xing dikin, ku bizanin, çi ji wana ra rasteka ka bi hevra ji bo listîka wan tev û hev ra bibe. Li wê gavê zarok stratejîyen pevçûnê nasdikin. Ew li alîya kî li ser xwe zanîna nû digire û alîye din ji dizane ku ew bi xwe çikas li ba zaroken dîn te çawkirin û naskirin.

Hûneriya sosyal û hesîya gellek hûneri ten hejmartin:

Karîna peywendî, kontrola li ser xwe, rêzdarî girtin, bawerîya li ser xwe û coşa li ser qeşfkirin. Dibistana mader ji bo zaroka çîhe kî çedîke, ku zarok li wê derî cîhe sosyalê girtî da peresendîye xwe berdevam kin û hevotina xwe sosyal pêşva bibînin. Li hemu wa gaven xwe ew ji dibistana mader alîkarî digirin.

Hevotina sosyal gava ka gellek girînge. Ji bo xwe baş hesîkîrîna zarok û motîvasyona hewistîn û performans gellek mûhîma. Hevotîna sosyal li alîye din li ser çebuna pêgeha hevotina kognîtîf bandore xwe mezîne.

Pêgeha Hevotina Hes û Tekîliya Sosyal

Hewîstin ji cerîbandina li pêgeha hevotina hes û tekîliya sosyal

- li vanerîya hesî xwe
- têkarî, hes hewîstîni tike rîya ka rast
- giredayîna empatî
- bawerî çekirin, bi xwe sedema bandorî bûyîn
- çekirina serxwebûyîn û xwezanî
- sinûr danîn, karîna gotîna „Na“
- alîkarî xwestîn û dayîn
- pevçûn berhev dayîn û çareserkirin
- ahengî gerîyan û ditîn
- li ser rêzik û norma ji bo jîyana ka bi hevra hev hatin
- çareserkirîna derbasî
- rewşa zor bi serxwe û aktîf çareserkirin

Pêgeha Hevotina Etîk, Dîn û Cîvatî

„Her mîrov hînek mîna hemu mîrovaya, hînek mîna hîneka, perçeyak bi teneye ku ne mîna kesê“

Zarok li dibistana mader, gellek tiştên cûdayî dibînin û dijînin. Naskirina nirx û norma cîvatî. Ku ew civatî gellek ji miroven ji hev cûda çedibe. Bi miroven ji welaten cûdayî, ji dîn û adeta cûdayî û jêhatina ferdî cûdayî.

Nirx bingeha ji bo norma û tevgerîna dimînin. Li dibistana mader zarok sîstema ka nirxa cûdayî dijînin, ku ew ji nirxen mal gellek cûdayîne. Ji bo we we gellek norman tevgerîna cûdayî dijînin. Wekî zarok bi sîstema xwe nirxen werîn naskirin û qabulkirin, ku ew ji li wê demî dikarin xwe li nirx û normen kesî din an ji zaroken li der û doren xwe bi kirîtk berhev bidin. Û li dawî ji femkirina ka bingehe dikare were meydane.

Integrasyon bi femkirina pedagojiya inklusîf îmkân dide zarokan, ku ew xwe bi cûdayî xwe û bi jêhatînen xwe cûdayî wekî yek perçeyeka civatî gellek hêja dibînin. Di wê atmosferî da hêjayî dayîna cûdayî dikare hesî xwestîya jîyana ka tevî û hev pêşva dibe. Wekî mîrov bi zîmane û çandî xwe teye naskirin, ew dikare gellek wekî perçeyek civatî bibîne. Armanca integrasyon ji waya.

Ji formen cerîbandîna cûdayîya **tev û hev qarar dayîn** zarok dikarin li gora dereceya peresendîya xwe berpirsyarî ji bo bifikirina û çekirina cîhjiyana li xwenin. Ew zarokan dewîsin ku fikren xwe li serî xwe binîn meydane. Li alîye din ew dewîsin ku, fikren zaroken din qabulkin û rêzdarî bimînin. Û li dawî dewîsin ku, mafe xwe û mafe zaroken din biparesîn

Pêgeha Etîk, Dîn û Cîvatî

Hewîstin ji Cerîbandinen li Pêgeha Etîk, Dîn û Cîvatî

- Peresendîya femkirina bingeh ji bo ku hemu mirovan mina hêjaneyek
- Ditînîya rengînî û cûdayî wekî dewlemendî
- Girtîya sûfata ka cûdayî û rengînî ji rolen mer û jîna
- Naskirina fikren û tevgerîya demokratîk
- Tevê buyîna cîvatîya wekî aktîf
- Peresendîya qebulkirina û rêzdariya bîryariya piranî û hesîya ka ji bo parezdina hindikan
- Dijinen cejna dîni û naskirina gotinen încîle
- naskirina û qabulkirina çanda, dîn û cûdayî din

Pêgeha Hevotina Ziman û Komînîkasyon

„Zinam cîlen fikr û ramana ya“ Samule Johnson

Ziman mifte ya komînîkasyon û hevotina ye. Pedagogen dibistana mader jib o pêşva çûyîna ziman berpêşa li gora we amade diken. Û disa ji bo we hemu tîştên û dayînen rewşan roje dikarin. Ew jib o pêşva çûyîne ziman gellek girînge. Li alîye din dialoga li navbera mezina û zarokan manaya xwe gellek cûdayî heye. Ew dialoga reya ka giring wedike ku, ma mirov eleqeya û hewcîya zarokan nasbike û peresendîya wana ferdî çawbike. Tekîfîya sosyala bi zarokan û bi mezinan pozîtîf û ewleyî û emnîyet bingehen ji bo ziman girtîna ka rastbûyîne. Çîkes zarok xwe ewleyî hes dîkin, wekes dikarin xwe baş binen ziman. Ziman girtîna ka baş her dem li tevgerîya ka aktîf çedibe. Û ji bo ziman girtîna ka baş rewşen xeberdayîna rojevê xwezayî ji gellek girînge.

Peyva „**Literacy**“ hemu ceribandîya û hûnerî û jêhatîna bingeh dihewirînye. Ku wana zarok li der û dora pîrtûka, çeruka û çanda nivîsî berhev dîkin. Wa berhevkirina ber kiranîna nivîsîya û xwendinîya rasti teye. Dibistana mader îmkan dide zarokan, ku ma ew li der û dora xwe nivîsî û edebîyata zarokan bibîne. Wa literatura be guman gora zaroken li salê dibistana mader a ye.

Li ser pêvajoya xwendinî û nivîsandinê zarok dewîsin ku, ew bikarînin bi hûnerîya xwe ditîna ewahîya ziman fembikin (zanînîya fonologî). Piştgirtîya ziman gellek tişt dihewirîne: bihîstîna deng, (mînak; tu kijan nave herfa A digirî; Anna, Anton, Lisa?), naskirina hevdenga (mînak; Wanne, Tanne, Wald), giredina peyva li kite (mînak Sa-bi-ne).

Pîrzimanî: Zimane zaroken pêşî gellek hêjaye. Zimane malbat dive ku bi qîmet were girtin. Çîmkî ziman û nasnameyî gellek kîp bi hevra hatîye giredayîn. Mîrov nikare wana ji hev vegeirîne. Baş karîna zimane düyemîn li baş karîna zimane pêşî mezedike. Ji bo we ew giringe ku, zarok zimane xwe pêşî ji bi berdewamî pêşva bibin. Wekî mûmkîna baş be ku, zarok zû bi zimane din ra bernasî bin. Ewya ji bo jîyane zarokan çavkanîya ka gellek giringe.

Pêgeha Hevotina Ziman û Komînîkasyon

Hewîstina ji Ceribandina li Pêgeha Ziman

- Girtîniya zimane dûyemîna xwezayî dive ku bi listikî û bi piştgirtiya ka bi biranîna jîyanî were destek kirin.
- Naskirîna û hêjayî dayîna pirzimanî dive ku were jîyan kirin.
- Karîniya li ser çanda pîrtûk û nivîs.
- Peresendîya hezîneya peyva û hûnerîya gotîn
- Pêşva çûyîna „xwezkirina xwendayî“
- Femkrinina nivîs û mantik
- Elekeya li ser nivisandin û nivîs
- Piştgirtîya cûdayîya akustîk
- Femkirina ziman li çebuna xwe: zanîna fonologî; bistîyan deng, naskirina hevdenga û e dîn.
- Hûnerîya li ser medya

Pêgeha Hevotina Hereket û Tendustrî

“Hereket biçîma ka fikirîna” Gerd E. Schäfer

Hereket ji bo zaroka bingeha ka tevgerin û forma ka anîna zimane ye. Li peresendîya hûnerîya kognîtîf, hesî, sosyal û regihandin rola ka gellek mûhîm dilizewe. Hewîstin giranî xwe dide ser hereket û derkandin. Dibistana mader ji bo zaroka gellek îmkanan herekete, teşfîka û berpêşa herekete bi plan pedikane. Hereket li dibistana mader di hûndira plana hevotinda cîheke mezin digireye.

Zarok dinyaye bi bedene xwe ji derdikanîne. Manaya derdikandin: girtîna ji tûra organen hesîye. Hesîyek ten girtin ji zaroken ten şirovekirin û li ser te xebatkirin. Zarok li we reyî hûnerî xwe pêşva dibin, alîya reya xwe nîşan dikin û xwe wekî şarden giring bo tevgerîya û fikirîya çebuyî didin ber zîman.

Ji hereketa zarok jêhatîn û tebata xwe pêşva dibine. Li alîye din hûnera xwe kordînasyon û tasaffûra xwe hûndîr pêşva dibîn. Ji bo cerîbandina û hûnera motora zirav û qebe zarok hesîya xwe beden û naskirina xwe beden hin pêşva dibin. Ji bo pêşva çûyîna motora zirav û qebe hereket gellek hêjaye.

Hevotina tendûstrî li dibistana mader ji bo zarokan îmkanan gellek zahf ji bo teşfîka hereketa û xwerîna bijun tîne meydana. Ê zarok jo bo naskirina û zanîna bedene xwe şansa ka mezin destê xwe da digirin.

Pêgeha Hevotina Hereket û Tendustrî

Hewîstin ji Ceribandina li Pêngeha Hereket

- Peresendîya hesîya beden û naskirina beden
- Hebuna coş ji bo hereket
- Naskirina sînura xwe
- Çekirina hûnerîya beden û tasaffura kordinasyon (Matora zirav û qebe, raktîyona hundir naskirin, rîtmus, aheng û e din)
- Peresendîya ramana pozîtîv li ser beden xwe
- Zanîna li ser ku çî li bedena min baş te

Pêgeha Hevotina Estetîk û Çekirin

„Zarok mîmaren pêşarojene“

Hevotina estetî hûnerîya zarokan pêşva dibeye ku, ma ew fikren, raman û fantazîyen xwe hûnin ber ziman. Dibistana mader cîheka gellek bi teşfîkî ji zarokan amade dike ku, ma zarok bikarin xwe bi kreatîfî, bi sûfatî, bi muzîkî û bi zîmanî an jî bi resmîkirîna bînin ziman.

Her hatinan berzimana hûnerî ceribandî û peresendîya ka ferdîye. Hûnerî li hila ziman tiştêkî ku ziman vedike. Hûnerî ji pirsên li dinyaye tenî pîrskirin çedibe. Li alîye din ji çawkirina ferdî, jî ceribandîna bi materiyal û biçîm çedibe.

Li dibistana mader zarok îmkana ku ji bo xwe bi hûnerî û hûnermenda tevgerî bikin tîkin destî xwe. Li alîye din ew xwe bi çanden din ji tevgerî dikin. Wan îmkana li peresendîya zarokan cîhekî mezin digirin.

Ji pêvajoya aferîndî zarok tesîra ferdî dijînin. Ku ew jî bo çebûnîya aîdeta zarokan cîheka gellek mezin digire.

Mîmarî û Çebûyîna Cîh

Mîrov hewcîya der û dorekeye ku, li wê derê dive ku li alîya hesî û sehî teşfîk bibin. Mîmarî û pedagojîk digerin li meselê gellek tişt binin meydana. Li cîhen bi gellek cûdayî û cîhen tevgerîye ku baş hatî salixdayin zarok dikarin xwe rehet çêxkin. Ê ew pêvaju het kû zarok rêzdarîya dibistana mader baş naskirin berdewan ke. Cîh hevotkara ka seyemîne.

Pêgeha Hevotina Estetîk û Çekirin

Hewîstîna ji ceribandina Pêgeha Hevotina Estetîk û Çekirin

- Li ser hûnerîya xwe hatine ber ziman nasdarî bûyin
- Qêşf kirina jêhatine xwe
- Dayîna cîhe ji bo zarokan ku xwe li ser fantazî û aferindî
- Çekirina hûnerî û ceribandina pêvajoya cîvatî
- Teşfîka zaroka ji bo ditîna estetîk
- Çebûyîna girtîya yekemîn ji bo muzîk û hûnerîya sufetî

Pêgeha Hevotina Xweza û Teknîk

„Zarok derî û dore xwe lêkolîn dikin“

Zarok gellek bi mereqin. Ew dixwezin her dem bivekolînin, qeşvkin, çekin û ji pirsên xwe ra bersiva bibînin. Dive ku dibistana mader mereqa xwezayî li ser hêjmara, xweza û teknîk, rêzika fîzîkî û kîmyevî pêşva bibe. Li alîya dibistana mader dive ku ji bo têşfîka pêvajoya hewîstina zû pişt derkevê.

Gellek pirsên zarokên bi „çawa?“ li ser fenomena ka zanîstîya xwezayî û teknîkî eleqe dibin. „Çima keskasor heye?“, „Çima hînek tişt miqnatise digirin?“ Zarok dixwezin hemu wa fenomena femkin. Ê jî bo we jî ew dixwezin her tiştêkî bi serî xwe bicerîbin. Ji ceribandîna û çawkirina fenomena ew dikarin meseleya zanîstîya xweza femkin. Zarok ji wa ceribandîna xwe gellek tişt dewisin. Tîsten bîyologî, kîmyevî, fîzîkî û teknîkî ji yek mînakê wanana. Ê li alîye din ew zagoma û taybetîya wana ki dewîsin. Ji bo femkirin zarok hewcîya gellek fenomena rojena.

Wekî mirov bersiva pirsên ji zarokan ra li tavil bi, wê demê ew dikarin gellek zû ew persivî birbikin. Wekî zarok bersiva pirsên bi xwe bibînin, ew wana bîrnakin. Ê zarok dikarin heta dawîya jîyana xwe wana di bîrî xwe da digirin. Rûhe wana lêkolîne ji bo pirs û çawkirina din her dem jiyar dimine.

Li ser dijînê û tevgerîya bi der û dor û bi zagona xweza zarok hesîya ka ji bo giringî û pirsîya dengeya ekolojî çedikin. Zarok ji dawîya wê ceribandîna dizane ku, xweza û der û dor dive were parastin. Ê ji bo her mirov dikarê ku ji erdî xwe da tişte ki ji bo wê parastina ki bine meydane. Ku ma ew xweza û der û dor ji bo jenerasyona pêşaroj ra baş bime.

Pêgeha Hevotina Xweza û Teknîk

Hewîstin ji Ceribandina li Pêgeha Hevotina Xweza û Teknîk

- Dijîna xweza
- Hewistîna femkrin ji bo zagona Xweza
- Naskirina xweza û der û dor wekî tişteki ku were parastin
- Girtina ka femkirina zagona biyologî, kîmyevî û fizîkî bi listîkî
- Femkrina zagona matematîka pêşî
  - Danberhevdina Mîktar û direjî
  - Femkirina tekîlîya cîhe
  - Giredanî: Mîktar – Pêywa hejmar - kîte

Tîma Dibistana Mader

Erka **kargerîya Dibistana Mader** dibistana mader bi tîm wa tev û hev pedagojîk û kargerî pêşênge bike û li ser xwenîya berpirsariya hemu rojevîya dibistana mader. Ji bo we berpirsariya pêşî kargerîya dibistana mader.

Pedagoga dibistana mader kargerîya grupe tene hildînen serî xwe. Erka wana, çekirina cihen ji bo zaroken weye. Ew cihen ewna li gora hewcîya û hûnerîya zaroken we çedikin. Ji tevgerîya pedagojîk dive ku zaroka we li dibistana mader atmosfera ka ku ew peresendîya xweyî ferdî pêşva bibin bijîne. Li wê armance zaroken we gellek baş ten çawkirin û destek dayîn.

Nihêrvana zaroken li dibistana mader ji bo xebata hevotin li pedagoga destek derdikevin.

Pedagoga zaroken bikemasî bi pedagoka dibistana mader wa tev û hev pistgirtîya zaroken bikemasî derdikevîn. Armanca wan ewe ku, ma ew zarokan li peresendîya xwe hîn baş werîn destek dayîn.

Xebetkara Nevçanda bi pedagoka dibistana mader wa tev û hev ber xwe dide ku, ma zaroken ji çande din zimanê xwe dûyamîn hîn baş bigirin. Ê ew zimangirtin diwe ku li reya ka xwezayî çebe. Zarok ji pîrzimanî dewîse ku, ewya perçeyek grupeye. Ê alîye din li grupe hûnerîya zimana hemu zarokan pêşva tereye.

Şehrîyarîya Karbîdest

Şehrîyarî berpirsyarîya û xwedana dibistana mader. Erke wê:

- Qeyîtkirina zaroken we
- Ser kar dayîna nihêrvana zarokan û xebatkara destekî
- Çekirinî, tamîrkirinî û arastîniya dibistana mader
- Bîryarkirina dema jêv û girtî. Ku ew li gora hewcîya dibistana mader ten bîryarkirin
- Mêzekirina li dema betlane
- Organizasyona xarina nîvro
- Bîryarkirin û girtina hemu malîyeta
- Peyman danîna ji bo integrasyon

Pirsen li ser Dibistana Mader

Dibistana Madera zaroken we ji bo informasyona ku hûn hewce bin cihe ka yekemîne.

Pedagoga dibistana madar bi kargerîya grupe û nihêrvan jib o pirsên we her dem amadene.

Ji bo pirsên û hewcên we hûn dikarin serperêsta dibistana Madera li heremê weyî berpiryarî bigerîn.

Bezirk	Adresse	Telefon
AMSTETTEN	3300 Amstetten, Preinsbacherstraße 11	07472/9025/10530
BADEN (ohne die Gemeinden des ehemaligen Gerichtsbezirkes Ebreichsdorf*)	2500 Baden, Schwarzstraße 50	02252/9025/11610
BRUCK/LEITHA (mit den Gemeinden des ehemaligen Gerichtsbezirkes) Ebreichsdorf*)	2460 Bruck/Leitha, Fischamender Straße 10	02162/9025/11207
GÄNSERNDORF	2230 Gänserndorf, Schönkirchner Straße 1	02282/9025/10226
GMÜND	3910 Zwettl, Am Statzenberg 1	02822/9025/11438
HOLLABRUNN	3580 Horn, Frauenhofner Straße 2	02982/9025/11317
HORN	3580 Horn, Frauenhofner Straße 2	02982/9025/11317
KORNEUBURG	2100 Korneuburg, Bankmannring 5	02262/9025/11217
KREMS, KREMS-STADT	3500 Krems, Drinkweldergasse 15	02732/9025/11381
LILENFELD	3270 Scheibbs, Rathausplatz 5	07482/9025/11246
MELK	3390 Melk, Abt Karl-Straße 23	02752/9025/11405
MISTELBACH	2130 Mistelbach, Hauptplatz 4/5	02572/9025/11245
MÖDLING	2340 Mödling, Bahnstraße 2	02236/9025/11495
NEUNKIRCHEN	2620 Neunkirchen, Peischinger Straße 17	02635/9025/10310
SCHEIBBS	3270 Scheibbs, Rathausplatz 5	07482/9025/11246
ST. PÖLTEN	3109 St. Pölten, Am Bischofteich 1	02742/9025/37840
ST. PÖLTEN-STADT	3270 Scheibbs, Rathausplatz 5	07482/9025/11246
TULLN	3430 Tulln, Hauptplatz 33	02262/9025/11299
Waidhofen/Ybbs	3270 Scheibbs, Rathausplatz 5	07482/9025/11246
Waidhofen/Thaya	3910 Zwettl, Am Statzenberg 1	02822/9025/11438
WR. NEUSTADT	2700 Wr. Neustadt, Ungargasse 33	02622/9025/11307
WR. NEUSTADT-STADT	2700 Wr. Neustadt, Ungargasse 33	02622/9025/11307
WIEN UMGEBUNG	3400 Klosterneuburg, Leopoldstraße 21	02243/9025/10309
ZWETTL	3910 Zwettl, Am Statzenberg 1	02822/9025/11438

Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung Kindergärten, Wiener Straße 54, Stiege B, Tor zum Landhaus, 3109 St. Pölten, Tel: 02742/9005/13238, Fax: 02742/9005/13595, E-Mail: post.k5@noel.gv.at,
Internet: <http://www.noel.gv.at/Kindergarten>

*Die Gemeinden des ehemaligen Gerichtsbezirkes Ebreichsdorf heißen Ebreichsdorf, Günselsdorf, Oberwaltersdorf, Pottendorf, Reisenberg, Seibersdorf, Teesdorf, Trumau, Blumau-Neurißhof, Mitterndorf an der Fischa und Tattendorf

Literatur

Bildungsplan für Kindergärten in Niederösterreich
www.noe.gv.at/kindergarten

NÖ Kindergartengesetz 2006
LGBl. 5060 in der derzeit geltenden Fassung
www.noe.gv.at/kindergarten Ruprik: Kindergartenrecht in NÖ